

2 मुख्यमंत्री "चिट्ठा-मुक्त- वाकथॉन"
इत्ययं हरित्वर्जं प्रदर्श्य आरब्धवान्,
बालकैः सह विधानसभापर्यन्तं
पदातिः अचलत्

3 बिरसा मुंडा इत्यस्य आदर्शाः
स्वाभिमानं, एकता, न्यायश्च अस्माकं
जीवनमूल्येषु सन्निहिताः भवेयुः-
आचार्यः ललितकुमार अवस्थी

5 वेद-महाभारतस्य
वैज्ञानिकसिद्धांतः
आधुनिकविज्ञानेन सह साम्यं भजते

प्रधानमन्त्री श्रीनरेन्द्रमोदी गुजरातस्य आदिवासिबहुल-नर्मदा-जनपदस्य डेडिया-पाडा-नगरे परियोजनानाम् उद्घाटनमकरोत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्री श्रीनरेन्द्रमोदी गुजरातस्य आदिवासिबहुल-नर्मदा-जनपदस्य डेडियापाडा-नगरे नवसप्तति-शतकोट्यधिकं रूप्यकैः निर्मायमानानां परियोजनानाम् उद्घाटनं शिलान्यासञ्च अकरोत्। एताः परियोजनाः आधारभूतसंचनायाः स्वास्थ्यसेवानां च दृढीकरणार्थं वर्तन्ते, यासां माध्यमेन आदिवासि-सशक्तीकरणस्य विषये विशेषतः क्रियते। एतासां परियोजनानां शिलान्यासः जनजातीय-गौरव-दिवसावसरे कृतः, तत्र च विशिष्टस्य आदिवासिनेतुः स्वतन्त्रतासेनानिनः च भगवतः बिरसामुण्डावर्यस्य सार्धैकशत-जन्म-जयन्त्युत्सवे क्रियते। उल्लेखनीयमस्ति यत् प्रधानमन्त्री श्रीनरेन्द्रमोदी भगवतः बिरसा-मुण्डावर्यस्य जयन्त्यवसरे आयोजितां सभां सम्बोधयन् उपर्युक्ततथ्यानि प्राकटयत् श्रीमोदी इदमपि प्रोक्तवान् यत्

जनजातीयगौरवं सहसाधिकवर्षेभ्यः भारतीयचेतनायाः अभिन्नाङ्गत्वेन वर्तते। आदिवासि-समाजस्य च स्वतन्त्रतासंग्रामे महत्त्वपूर्णं योगदानं न कदापि विस्मर्तुं शक्यते।

गुजरातराज्यस्य सूरते निर्माणाधीन-बुलेट-रेलयान-स्थानकस्य भ्रमणमपि अकरोत् प्रधानमन्त्री।

इतः पूर्वं प्रधानमन्त्री श्रीमोदी मुम्बयि-अहमदाबाद-हार्डि-स्पीड रेलकोरिडोर इत्यस्य प्रगतेः समीक्षणार्थं गुजरातराज्यस्य सूरते निर्माणाधीन-बुलेट-रेलयान-स्थानकस्य भ्रमणम् अकरोत्। श्रीमोदिना तत्रत्याधिकारिभिः सहापि वार्तालापः कृतः अथ च कार्याणां समीक्षा विहिता। इदं हि विशिष्ट-रेलवे-कोरिडोर साबरमती-अहमदाबाद-आणंद-बडोदरा-भरूच-सूरत-बिलिमोरा-वापी-बोईसर-विरार-ठाणे-मुम्बयिसहितानि प्रमुखनगराणि परस्परं संयोजिष्यति, इदं च कार्यं भारतीय-परिवहनस्य आधारभूतसंचनायै विशिष्ट-परिवर्तन-कारि-पदक्रमत्वेन वर्तते। यदा हि विशिष्टबुलेटरेलमार्गः कार्यारम्भं करिष्यति तदा मुम्बयिं महानगरम्-अहमदाबादं चान्तरा गमनकालं होराद्वयं यावत् न्यूनीकरिष्यति, अनया परियोजनया वाणिज्य-पर्यटन-आर्थिक गतिविधयश्चापि वर्धयिष्यन्ते अथ च क्षेत्रीयविकासोपि द्रुतगत्या भविष्यति। अवधेयं यत् श्रीमोदिना सागबारा-तालुकायाः देवमोगराग्रामे आदिवासिजनसमुदायस्य कुलदेव्याः पंडोरीमातृमन्दिरे पूजनम् अर्चनं चापि कृतम्।

जम्मू-कश्मीरस्य नौगाम-आरक्षिस्थानके सञ्जाते विस्फोटे नवजनाः मृत्युमुपगताः

हिमसंस्कृतवार्ता: - जम्मू-कश्मीरस्य नौगाम-आरक्षिस्थानके सञ्जाते विस्फोटे नवजनाः मृत्युमुपगताः। जम्मू-कश्मीरस्य आरक्षि-प्रमुखः नलिनप्रभातः प्रोक्तवान् यत् मृतकेषु राज्यस्य अन्वेषण-संस्थायाः एकः कार्मिकः सघन-विज्ञान-प्रयोगशाला-दलस्य त्रयः कर्मचारिणः, द्वौ अपराध-दृश्यांकनकारौ न्यायाधीश-दले समाविष्टौ, द्वौ राजस्व-अधिकारिणोः समेत्य एकः सौचिकः सम्मिलितो वर्तते। जम्मू-कश्मीर-विभागस्य संयुक्त-सचिवः प्रशांत-लोखंडे प्रोक्तवान् यत् एकस्य आतंकिनः घटनायाः अन्वेषणावधौ विस्फोटोऽयं सञ्जातः। सः अवदत् यत् विस्फोटक-पदार्थाः आरक्षि-स्थानकस्य मुक्तक्षेत्रे सुरक्षितरूपेण स्थापिताः आसन्। अपि च सघन-न्यायिकपरीक्षायां संसाधिताः आसन्। श्री लोखंडे अवदत् यत् आरक्षि-स्थानक-भवनं समेत्य परितः कानिचन भवनानि क्षतिग्रस्तानि जातानि। सः अवदत् यत् दुर्घटनायाः कारणानां अन्वेषणं प्रचलति।

गतदिवसे राष्ट्रं जनजातीयगौरवदिवसम् आचरितः

हिमसंस्कृतवार्ता: - गतदिवसे राष्ट्रं जनजातीयगौरवदिवसम् आचरितः। अयं हि दिवसः स्वतन्त्रतासेनानिनः आदिवासिनेतुः च भगवतः बिरसामुण्डा-वर्यस्य सार्धैकशत-जयन्त्युपलक्ष्ये आचर्यते, केन्द्रसर्वकारः अमुं दिवसं आदिवासिनाम् इतिहासस्य पुनर्जीवनार्थं अथ च एतस्य महत्त्वं स्वीकुर्वन् नवम्बरमासस्य पंचदश-दिनाङ्के जनजातीयगौरवदिवसरूपेण आचरति, नैकवर्षेभ्यः अयम् उत्सवः जनजातीयगौरवसप्ताहत्वेन आयोज्यते स्म, अयं हि उत्सवः विभिन्नेषु मन्त्रालयेषु राज्येषु च सांस्कृतिक-कार्यक्रमैः विविधशैक्षिकगतिविधि-

पुरस्सरं आचर्यते, एतैः कार्यक्रमैः वयं आदिवासिनायकानां न्यासं रिक्तं च सजीवं कुर्मः।

गृहमन्त्री अमितशाहः भगवतः बिरसामुण्डावर्यस्य सार्धैकशतजयन्त्यवसरे तस्मै पुष्पांजलिम् अर्पितवान्

गृहमन्त्री अमितशाहः भगवतः बिरसामुण्डावर्यस्य सार्धैकशत-जयन्त्यवसरे तस्मै पुष्पांजलिम् अर्पितवान्। सामाजिक-सूचनातन्त्रेण श्रीशाहेन प्रोक्तं यत् बिरसामुण्डा न केवलं जनजातीय-समाजस्य अपितु सम्पूर्णदेशस्य गौरवास्पदं वर्तते। गृहमन्त्रिणा कथितं यत् आदेशं जनजातीयगौरवदिवसः आचर्यते। राष्ट्रस्वाधीनतान्दोलनाय मातृभूमेः च रक्षणार्थं तस्य अखण्डसंकल्पस्य कृते सः प्रणम्यते।

हिमसंस्कृतवार्ता: - शरसन्धानस्पर्धायां अकिताभकतः भारतस्य प्रथमा महिला रिकर्व इत्युक्ते शास्त्राधारितशरसन्धात्री संजाता। ढाकामध्ये एशियायि-शरसन्धान-प्रतिस्पर्धायां ओलंपिकरजतपदकविजेतारं नाम सुहोमं सप्त-त्रि इत्युक्तेः पराजित्य वैयक्तिक एशियायि-प्रतिस्पर्द्धा-विजेत्रीत्वेन संजाता। तत्र च धीरज-बोम्मादेवरा प्रथमः भारतीयपुरुषः संजातः यो हि शास्त्रीयशरसन्धाने वैयक्तिक-विजेतृत्वेन

नाम सुहोमं सप्त-त्रि इत्युक्तेः पराजित्य वैयक्तिक एशियायि-प्रतिस्पर्द्धा-विजेत्रीत्वेन संजाता। तत्र च धीरज-बोम्मादेवरा प्रथमः भारतीयपुरुषः संजातः यो हि शास्त्रीयशरसन्धाने वैयक्तिक-विजेतृत्वेन

सुभाषितम्

एको लोभो महाग्राहो,
लोभात्पापं प्रवर्तते।
ततो पापादधर्माप्ति-
स्ततो दुःखं प्रवर्तते।।

भावार्थः- अकेला लोभ ही मनुष्य को एक ग्राह (मगर) के समान जकड़ लेता है और उसके कारण मनुष्य पापकर्म करने की ओर प्रवृत्त होता है। तत्पश्चात् वह अधार्मिक कार्यों में लिप्त हो जाता है जिसके फलस्वरूप वह अनेक दुःखों में घिर जाता है।

हिमसंस्कृतवार्ता:

हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य
एकवर्षस्य सदस्यता

900 ₹

One year subscription to the daily
Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees
To subscribe, text us a message
saying hello on the number below.

7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते,
राजनैतिक-सांस्कृतिकविचाराणाञ्च
कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्

जसवंत कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे

कस्या कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.

पत्रव्यवहारसङ्केतः-१७७१११

सङ्केता- प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

शरसन्धानस्पर्धायां

अंकिताभकतः भारतस्य

प्रथमा महिला पारम्परिक-

शरसन्धात्री संजाता

रिकार्ड इति पुस्तके स्वीयं नामोल्लेखं कारितवान्, अयं हि अन्तिमचक्रे राहुलाख्यं भारतीयस्पर्धायां षड्-द्वि इति अन्तरालेन पराजित्य स्वर्णपदकम् अजयत्, अवधेयं यत् साम्प्रतं यावत् जातासु स्पर्धासु भारतीयशरसन्धातृणां अयं सर्वश्रेष्ठं प्रदर्शनं वर्तते।

मुख्यमंत्री "चिट्टा-मुक्त- वाकथॉन" इत्ययं हरित्त्वजं प्रदर्श्य आरब्धवान्, बालकैः सह विधानसभापर्यन्तं पदातिः अचलत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

राज्ये शनिवासरे मादकद्रव्याणां दुरुपयोगविरुद्धं जनान्दोलनं प्रारब्धम्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः शिमलानगरस्य रिजप्राङ्गणतः राज्यस्तरीयं "चिट्टा-मुक्त-वाकथॉन" इत्ययं हरित्त्वजं प्रदर्श्य आरब्धवान्। चिट्टामुक्त- वाकथॉन-क्रीडायाः समये रिज-प्राङ्गणे बालकैः जनैः च परिपूर्णम् आसीत्। मुख्यमंत्री सुकुः इत्यनेन रिजप्राङ्गणे उपस्थितानां छात्राणां सामान्यजनानाञ्च कृते मादकद्रव्याणां प्रयोगं न कर्तुं प्रतिज्ञा कारिता। तदनन्तरं मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः स्वयं शतशः छात्रैः, जनसदस्यैः च सह रिजप्राङ्गणतः

विधानसभापर्यन्तं पदातिः अचलत्। चिट्टामुक्त- वाकथॉन- अभियानस्य उद्देश्यं मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य, मादकद्रव्यतस्कर- सङ्घस्य च उन्मूलनम् अस्ति। राज्यसर्वकारेण "चिट्टा त्यजन्तु, जीवनं आलिङ्गयन्तु, चिट्टामुक्तस्य नूतनस्य हिमाचलस्य कृते एकत्र चलन्तु" इति घोषः स्वीकृतः अस्ति। शिमलानगरे राज्यस्तरीयपदयात्रायाः अनन्तरं राज्यस्य मण्डलेषु अपि एतादृशाः कार्यक्रमाः आयोजिताः भविष्यन्ति।

विगतत्रिषु वर्षेषु २०२३-२०२५ मध्ये राज्ये ११४० एनडीपीएस-प्रकरणेषु १८०३ जनाः पुलिसैः गृहीताः। अस्मिन् एव काले ११९ किलो चरसः, ३२.९ किलो हेरोइन, १६३२ किलो पोपी हस्क, ८९.६ किलो अफीमः, लक्षशः कैप्सूल-गोलिकाः च प्राप्ताः सन्ति। अस्मिन् अवसरे मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः अवदत् यत् चिट्टा परिवारान् रिक्तीकरोति। तस्य उन्मूलनं कर्तव्यम् अस्ति। अस्य कृते जनसहभागिता आवश्यकी अस्ति। प्रत्येकं परिवारं अस्य अभियानस्य भागः भवितुम् अर्हति। सः चिट्टा तस्करान् एतत् व्यापारं त्यक्तुं सचेतितवान् यत् एतत् व्यापारं त्यजन्तु, अन्यथा कारागृहं गन्तुं सज्जाः भवन्तु इति।

बिरसामुण्डायाः जन्मदिवसस्य दिने शाहपुरे भाजपायाः दुन्दुभी, विपिनपरमारः अवदत्, "बिहारस्य विजयः विकासस्य विजयः अस्ति।"

हिमसंस्कृतवार्ता:- काङ्गड़ा।

आदिवासी गौरवदिवसस्य शुभावसरे तथा भगवतः बिरसामुण्डायाः १५० तमे जन्मदिवसस्य शुभावसरे भारतीयजनतापार्टीतिदलस्य अनुसूचित जनजातिमोर्चा जिलाकांगड़ाद्वारा शाहपुरे भव्यम् आयोजनं कृतम्। अस्मिन् कार्यक्रमे आदिवासीमहिलाः, युनः, स्थानीयभाजपा कार्यकर्तारः च विशालः जनसमूहः एकत्रितः आसीत्। मुख्यातिथिरूपेण भाजपादलस्य वरिष्ठनेता, पूर्वविधानसभाध्यक्षः, पूर्वमन्त्री, वर्तमानविधायकः विपिनसिंहपरमारः च मुख्यातिथिरूपेण आयोजनस्य शोभां कृतवान्। तस्य कृपालुः उपस्थितिः सम्पूर्णं आयोजनं ऊर्जया, उत्साहेन च अपूरयत्।

परमारस्य आक्रमणम्-

परमारः स्वसम्बोधने भगवतः बिरसामुण्डायाः शौर्याय संघर्षाय च श्रद्धांजलिम् अयच्छत् यत् बिरसा मुण्डा केवलम् इतिहासस्य एकः आकृतिः नास्ति अपि तु आत्मसम्मानस्य, आत्मगौरवस्य, संघर्षस्य च जीवन्तं प्रेरणा अस्ति। बिहारे भाजपायाः सदैव प्राप्तस्य भूखलनविजयस्य उल्लेखं कुर्वन् परमारः अवदत् यत् बिहारेन विकासस्य पक्षः मुदितः अस्ति। प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः नेतृत्वे भाजपायाः संकल्पे च जनसमूहः विश्वासं प्रकटितवान् अस्ति। एषः आसनानां विजयः नास्ति, अपितु विचारस्य विजयः-एषः विचारः च इदानीम् आदिवासीसमुदायं नूतनान् ऊर्ध्वतान् नेष्यति। सः अवदत् यत् भाजपासर्वकाराः आदिवासीसमुदायस्य शिक्षां, स्वरोजगारं, स्वास्थ्यं, सम्मानं, राजनैतिकसशक्तिकरणं च सर्वदा सर्वोच्चप्राथमिकताम् अददत्, अग्रे अपि करिष्यन्ति।

वीराणां सम्मानम्-

अस्मिन्नवसरे सुबेदारमेजर-पवनकुमारस्य वीरतायाः स्मरणं कृत्वा तस्य पुत्रस्य सम्मानं विहितम्। एषः क्षणः भावेन, अभिमानेन च परिपूर्णः आसीत्। लोकप्रियः गायकः सुनील राणा अपि तस्य योगदानस्य कृते सम्मानितः अभवत्।

सांस्कृतिककार्यक्रमः वातावरणं सजीवं कृतवान्-

कार्यक्रमस्य अन्ते स्थानीयकलाकाराः आदिवासीसंस्कृतेः प्रतिबिम्बं कृत्वा आकर्षकं सांस्कृतिकं कार्यक्रमं प्रस्तुतवन्तः, येन वातावरणम् अधिकम् ऊर्जितं, सजीवं च अभवत्।

Shimla News - विश्ववित्तकोषेण ५८७ कोटिरूप्यकाणि विनियोजितानि, परन्तु पेयजलकम्पनी केवलं २५० कोटिरूप्यकाणि एव प्राप्तवती

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य राजधान्यां शिमलायां २४ होराणां जलप्रदानार्थं विकसिता सतलुजपेयजलपरियोजना बजटसंकटस्य सम्मुखीकरणं कुर्वती अस्ति। विश्वबैङ्केन परियोजनायाः कृते ५८७ कोटिरूप्यकाणि विमोचितानि, परन्तु कम्पनीं प्रति केवलं २५० कोटिरूप्यकाणि एव प्राप्तानि। अवशिष्टनिधिविषये प्रश्नस्य उत्तरं दातुं कम्पनी न इच्छति। वित्तकोषस्य बजटं मुक्तं जातम् अपि अधुना परियोजनायाः धनस्य अभावात् ऋणं ग्रहीतुं बाध्यता अस्ति। कम्पनी ११०० कोटिरूप्यकाणां ऋणं प्राप्तुं सज्जा अस्ति तथा च पूर्वमेव प्रस्तावः सज्जीकृतः अस्ति।सर्वकारस्य अनुमोदनं आवश्यकम् अस्ति। अस्य प्रस्तावस्य चर्चा कम्पन्याः बोर्डसभायां भविष्यति, यस्य अध्यक्षता आगामिसप्ताहे मुख्यसचिवेन भविष्यति। बोर्डस्य अनुमोदनानन्तरं

कम्पनी ऋणप्रक्रियाम् आरभेत। कम्पनी कथयति यत् पेयजलस्य, मलनिकासी च परियोजनायाः बजटस्य विषये बोर्डस्य सत्रे चर्चा भविष्यति। शिमलानगरं २४ होराणां जलापूर्तिः प्रदातुं, प्रत्येकं गृहं सीवरेज-रेखाभिः सह सम्बद्धं कर्तुं च विश्वबैङ्केस्य साहाय्येन कार्यं प्रचलति। प्रथमचरणस्य सतलुजजलः शिमलानगरं प्रति जलं प्रायः ३३७० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन आनयन्ते। द्वितीयचरणस्य नगरस्य ९७० क्षेत्रेषु २४ होराणां प्रभावयुक्तजलप्रदानार्थं नूतनाः रेखाः स्थापिताः, भण्डारणकोषाः च निर्मायन्ते मलनिकासीजालस्य कृते प्रायः २२९ कोटिरूप्यकाणि व्ययन्ते।

सतलुजजलः जलं शिमलानगरं नगराय २४ घण्टासु जलप्रदानार्थं प्रदातुं आनयनं क्रियते। आगामिवर्षात् आरभ्य नगरस्य अनेकक्षेत्रेषु जनाः २४ होरासु जलापूर्तिः प्राप्तुं सज्जाः। सम्प्रति शकरोलीस्थाने जलभण्डारणस्य, पेयजलरेखायाः च परीक्षणं प्रचलति। जनवरीमासे यावत् सतलुजजलं शिमलानगरं प्रदास्यति इति विश्वासः अस्ति। शिमलायां ३६,००० पेयजलग्राहकाः सन्ति। तेषां जलस्य अभावः न भविष्यति। अस्याः पेयजलपरियोजनायाः कार्यान्वयनस्य प्रतीक्षां चिरकालात् जनाः कुर्वन्ति।

हिमाचलप्रदेशसर्वकारः पैरामेडिकल-कर्मचारिणां युक्तिकरणं करिष्यति, प्रस्तावः सन्नियोज्यते

हिमसंस्कृतवार्ता - डॉ पद्मनाभः, शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य चिकित्सालय-महाविद्यालयेषु पैरामेडिकल-कर्मचारिणां युक्तिकरणस्य अपि योजना क्रियते। यस्मिन् चिकित्सालये महाविद्यालये कर्मचारिणां न्यूनता विद्यते, तत्र तेषां स्थानं पूरयितुं यासु संस्थासु कर्मचारीणां संख्या अधिका अस्ति, तस्मात् तैः सह कर्मचारिणः प्रेषयिष्यन्ते।

स्वास्थ्यविभागेन अस्य विषयस्य प्रस्तावः सन्नियोज्यते। अस्य अतिरिक्तं विभागेन नवीना नियुक्तिः अपि कर्तुं प्रस्तावः निर्मायते।

मन्त्रिमण्डल-सभायां गमिष्यति पंचायतसूचिका-विषयः

हिमाचलप्रदेशे पंचायतीराज- संस्थानां सूचिका-विषयं मन्त्रिमण्डलस्य सभायां नीयते। पंचायतीराज-विभागेन तस्य प्रारूपं नियमाश्च सज्जीकृताः। 24 नवम्बर-मासे

राज्यसचिवालये शिमलायां आयोज्यसभायां अस्मिन् विषये विस्तरेण चर्चा भविष्यति। राज्यनिर्वाचन-आयोगेन 2011 जनगणनायाः आधारं कृत्वा सूची-निर्गमनं कर्तव्यमिति उक्तम्। किन्तु प्रदेशस्य कतिपयेषु ग्रामपंचायतेषु आसनानि निरन्तरं केवलं महिलाभ्यः आरक्षितानि भवन्ति। अतः नव-सूचिका प्रवर्तनम् अपि विचाराधीनम् अस्ति।

बिरसा मुंडा इत्यस्य आदर्शाः स्वाभिमानं, एकता, न्यायश्च अस्माकं जीवनमूल्येषु सन्निहिताः भवेयुः- आचार्यः ललितकुमार अवस्थी

सरदारपटेलविश्वविद्यालये मंडी इत्यत्र भगवतः बिरसा मुंडावर्यस्य 150 तमायां जयंतौ आयोजितः विशिष्टकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा सरदारपटेलविश्वविद्यालय, मंडी इत्यस्य इतिहासविभागेन, लोकप्रशासनविभागेन च संयुक्ततया भगवतः बिरसामुंडावर्यस्य 150तमा जयंती, जनजातीयगौरवदिवसश्च विशिष्टकार्यक्रमेण मानितः। कार्यक्रमे विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यः ललितकुमार अवस्थी मुख्यातिथिरूपेण कार्यक्रमस्य अध्यक्षता कुलसचिवः शशिपालनेगी अकरोत्। डॉ. सुनील ठाकुरः विशिष्टातिथिः आसीत्। कार्यक्रमस्य शुभारंभः भगवतः बिरसामुंडावर्यस्य चित्रे पुष्पांजलिसमर्पणेन जातः। तदनु सर्वे इतिहासविभागद्वारा निर्मिता एका विभागीयप्रदर्शनीम् अपि अवलोकितवन्तः। विभागाध्यक्षः इतिहास डॉ. राकेश कुमार शर्मा उक्तवान् यत् भारतसर्वकारेण 2021तमे वर्षे इदं दिनं जनजातीयगौरवदिवसरूपेण मानयितुं संकेतः दत्तः यत् देशः तेभ्यः नायकेभ्यः सम्मानं ददाति ये सुदीर्घकालात् इतिहासस्य वर्णने अनुपस्थिताः आसन्। मुख्यातिथिः आचार्यः ललितकुमार अवस्थीवर्यः स्वसंबोधने उक्तवान् यत् बिरसा मुंडा भारतीय- स्वतंत्रता- आंदोलनस्य अद्वितीयः नायकः आसन् ये सामाजिकन्यायस्य,

आत्मसम्मानस्य, स्वाधीनतायाः ज्वालां प्रज्वालितवन्तः। तेनोक्तं यत् जनजातीयसमुदायाः भारतीयसंस्कृतेः, पर्यावरणज्ञानस्य, आत्मनिर्भरतायाश्च जीवंतधरोहराः सन्ति येषां संरक्षणं आवश्यकम्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षः शशिपालनेगी अवदत् यत् बिरसा मुंडा न केवलं क्रांतिकारी अपि तु सामाजिकन्यायस्य, स्वाभिमानस्य स्वरजभावनायाः च अमरप्रतीक अस्ति। विशिष्टातिथिः डॉ. सुनील ठाकुर अपि स्वविचारान् प्रकटितवान्। कार्यक्रमसंयोजकः डॉ. रामपालः कार्यक्रमस्य उद्देश्यं बोधितवान्। सः उक्तवान् यत् भारतस्य महान् जननायकः, स्वतंत्रतासंग्रामसेनानी, जनजातीयअस्मितायाः प्रतीकः भगवान् बिरसामुंडा स्वसंघर्ष- विचारधारा- योगदानेन च युवावर्गस्य प्रेरणां ददाति। कार्यक्रमे इतिहासविभागस्य चन्द्रा कुमारी, सुहानी शर्मा, लोकप्रशासनविभागस्य आंचल शर्मा सहितं विचारप्रकटनं कृतवन्तः। कार्यक्रमस्य संचालनं दीपक दीपांशुद्वारा कृतं, सहायक- आचार्यः विकेशकुमारः अन्ते सर्वेषाम् अतिथिनां धन्यवादम् अकरोत्। कार्यक्रमे डॉ. राकेशकुमारशर्मा विभागाध्यक्षः इतिहासः, डॉ. रामपालः कार्यक्रमसंयोजकः, विभागाध्यक्षः लोकप्रशासनविभागः, सहायक- आचार्यः विकेशकुमारः, राजेशकुमारः, अतिथि-सहायक- आचार्यः कृष्णकुमारः, डॉ. राजिन्द्र कुमारः, डॉ. गीता, मानवी शर्मा, दुश्मा कुमारी शोधार्थी राहुलः, वेदः, राजू सूर्यप्रकाशसहितम् इतिहासविभागस्य, लोकप्रशासनविभागस्य च छात्रा उपस्थिताः आसन्।

रैड्-रीब्वन-क्लब' इत्येतदन्तर्गतं क्याटूराजकीय-संस्कृतमहाविद्यालये सम्पन्नं प्रतियोगिताद्वयम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. सन्तोषशर्मा। जनजागत्यर्थं विषयबोधार्थं च राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयः क्याटू इत्यत्र 'रैड्-रीब्वन-क्लब' इत्यन्तर्गतं प्राचार्यस्य डॉ.राकेशकुमारशर्ममहोदयस्य मार्गनिर्देशने शनिवासरे नारा-लेखन-प्रतियोगितायाः निबन्धलेखन-प्रतियोगितायाश्च आयोजनं कृतम्। 'रैड्-रीब्वन-क्लब' इत्यस्य प्रभारिणा डॉ.सन्तोषकुमारेण ज्ञापितं यत् 'नारालेखनप्रतियोगितायाम् अष्टादश निबन्धलेखन-प्रतियोगितायां च अष्टौ प्रतिभागिनः भागमगृह्णन्। रैड्-रीब्वन-क्लब' इत्यस्य संयोजकयोः भीष्मस्य रीतिकायाश्च पर्यवेक्षणे इमे प्रतियोगिते सम्पन्ने। महाविद्यालयस्य प्राध्यापकाः प्राध्यापिकाश्च डॉ.गिरीशकुमारः, डॉ.सुनीलदत्तः, डॉ.दिनेशभारद्वाजः, डॉ.इतिशर्मा, डॉ.भावना चेत्यादयः तत्काले निरीक्षणं कुर्वन्तः छात्राणामुत्साहवर्धनमकुर्वन्।

राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयः क्याटू इत्यत्र सोत्साहमाचरितः बालदिवसः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. सन्तोषशर्मा।

राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालयः क्याटू इत्यत्र बालदिवसावसरे एकस्य विशेषकार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। कार्यक्रमोऽयं भारतस्य प्रथमप्रधानमन्त्रिणः पण्डित-जवाहर-लाल-नेहरु-महोदयस्य जयन्त्युल्लेख्ये सर्वत्र इव अत्रापि आयोजितः। यतोहि पण्डित-जवाहर-लाल-नेहरु-महोदयस्य बालैः सह विशिष्टः स्नेहसम्बन्धः आसीत्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षता महाविद्यालयस्य प्राचार्याः डॉ.राकेशकुमारशर्ममहाभागाः कृतवन्तः। कार्यक्रमस्य शुभारंभः दीपप्रज्वालनेन सरस्वतीवन्दनया चाभवत्। अवसरेऽस्मिन् महाविद्यालयस्य छात्र-छात्राः मनोरमान् सांस्कृतिक-कार्यक्रमान्

प्रस्तुतवन्तः। येषु विद्यार्थिनः गीत-नृत्य-लघुनाटकादिभिः प्रस्तुतिभिः सवेषां मनो मोहितवन्तः। प्राचार्येण डॉ.राकेशकुमारशर्ममहोदयेन स्वसम्बोधने कथितं यत् "छात्राः देशस्य भविष्यमस्ति तेभ्यः उत्तमसंस्कारान् शिक्षां च दत्वा वयं राष्ट्रनिर्माणे स्वयोगदानं दातुं शक्नुमः।" महोदयः सर्वच्छात्रेभ्यः बालदिवसस्य शुभकामनाः प्रायच्छत् तेषां चोज्ज्वलभविष्यस्य कामनामकरोत्। अन्ये आचार्याः अपि विद्यार्थिभ्यः आशीर्वचांसि अकथयन्। अवसरेऽस्मिन् महाविद्यालयस्य आचार्याः डॉ.गिरीशकुमारः, डॉ.इतिशर्मा, डॉ.सुनीलशर्मा, डॉ.दिनेशशर्मा भारद्वाजः, डॉ.सन्तोषकुमारः, डॉ.भावनाशर्मा महाविद्यालयीयाश्च छात्र-छात्राः उपस्थिताः आसन्।

उत्तराखण्डसंस्कृताकादम्या समायोजिता वरिष्ठवर्गीयखण्डस्तरीया संस्कृतस्पर्धा सम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ताः, धीरजः। देहरादूने कन्या गुरुकुले राजपुरमार्गे वरिष्ठवर्गीय संस्कृतस्पर्धा वैदिकमंगलाचरणेन आगन्ता, अनन्तरं विभिन्नविद्यालयेभ्यः आगताः प्रतिभागिनः श्लोकोच्चारणे समूहगाने समूहनृत्ये वादविवादे आशुभाषणे संस्कृतनाटके च उत्साहपूर्णा सहभागितां कृतवन्तः।

स्पर्धासु श्लोकोच्चारणे प्रथमस्थाने द्रोणस्थली आर्ष कन्या गुरुकुलं, द्वितीयस्थाने श्री गुरु राम राय लक्ष्मण संस्कृत उत्तर मध्यमा विद्यालयः, तृतीयस्थाने श्री शिवनाथ संस्कृत महाविद्यालयः, संस्कृतनाटके प्रथमं सनातन धर्म इन्टर कॉलेज रेसकोर्स, द्वितीयं राजकीय इन्टर कॉलेज पटेलनगरं, समूहगाने प्रथमं द्रोणस्थली आर्ष कन्या गुरुकुलं, द्वितीयं श्री शिवनाथ संस्कृत महाविद्यालयः, तृतीयं राजकीय इन्टर कॉलेज पटेलनगरम्, समूहनृत्ये प्रथमं कन्या गुरुकुल महाविद्यालयः, द्वितीयं राजकीय बालिका इन्टर कॉलेज अजबपुर तृतीयं महादेवी कन्या पाठशाला, वादविवादे प्रथमं द्रोणस्थली आर्ष कन्या गुरुकुलम्, आशुभाषणे प्रथमं कन्या गुरुकुल महाविद्यालयं द्वितीयं द्रोणस्थली आर्ष कन्या गुरुकुलं च स्थानानि प्राप्नुवन्

कार्यक्रमस्य अध्यक्षः डॉ शैलेन्द्र प्रसाद डंगवालोऽवर्तत। तेन संस्कृतभाषायाः आध्यात्मिक वैज्ञानिक सांस्कृतिक च महत्त्वं निरूप्य विद्यार्थिनः संस्कृताध्ययने निरन्तरतां

धारयितुं प्रेरिताः। समारोहस्य मुख्यातिथिः भागवतप्रवक्ता समाजसेवी गडवालभ्रातृमंडलीसदस्यश्च आचार्य मुकेशपन्तः संस्कृतं भारतीयज्ञानपरम्परायाः आधारशिलां वर्णयित्वा नियमिताभ्यासस्य महत्त्वं समाख्यातवान् विशिष्टातिथिः डॉ मनीषा भण्डारी प्रतिभागिनां उत्कृष्टप्रदर्शनं प्रशंस्य संस्कृतभाषाया भारतीयसंस्कृतिसंरक्षणे महत्वपूर्णं स्थानं प्रतिपादितवती। समारोहस्य प्रास्ताविकं कथनं खण्डसंयोजकेन आचार्येण नवीनभट्टेन उक्तम्। तेन प्रतियोगितायाः रूपरेखा उद्देश्यानि अकादम्या संस्कृतोन्नयनार्थं क्रियमाणप्रयत्नाश्च सूचिताः। धन्यवादं दुर्गेशभट्टः अकरोत्। सम्पूर्णकार्यक्रमस्य सञ्चालनं धीरजमैठाणिना विहितम्। विभिन्नविद्यालयेभ्यः आगतेषु विद्वत्सु निर्णेतृषु च डॉ आनन्द मोहनजोशी, डॉ आरती गौडः डॉ दीपक नवानी, डॉ सीमा बिजल्वाणः, एकता, डॉ दीपशिखा, मीरा, सुनीता पवारः, श्रीमती अलका, सरिताविष्टः, मुकेशखण्डूडी इत्यादीनां योगदानम् महत् अवर्तत।

वैदिकमन्त्रोच्चारणैः सांस्कृतिकप्रस्तुतिभिः अनुशासनयुक्तसहभागितया च वरिष्ठवर्गीय संस्कृतप्रतियोगिता सफलतया सम्पन्ना इति सर्वत्र प्रशंस्यते। प्रतियोगिभिः सह तेषां शिक्षकैः छात्रैः अभिभावकैः व्यवस्थापकैश्च कार्यक्रमे आधिक्येन उपस्थितिः निर्व्यूढा।

सनातनसंस्कृतौ शुद्धाचारः

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

सर्वेषु व्यवहारेषु शुद्धाचारः अत्यन्तम् आवश्यकः। शुद्धिं विना जीवने प्रगतिर्न सम्भवति। मतेशुद्धयर्थं सर्वत्र समत्वम् आचरणीयम्। वस्तुतः आङ्ग्लशासनं हि सनातनहिन्दुसमाजस्य दिग्भ्रमणार्थं - Depressed (दलित), एवम् Untouchable (अस्पृश्य) इति शब्दद्वयस्य प्रवर्तनं कृतवदस्ति। यथार्थं यत् भारतीयशास्त्रेषु न कापि जातिः 'दलित' इति नाम्ना उल्लिखिता प्राप्यते, न वा 'अस्पृश्य' इति नामिका कापि जातिः शास्त्रेषूपलभ्यते। शास्त्रं तु जन्मतो हि कर्म मन्यते, तथा कुलपरम्परां परिचालयितुम् आदिशति।

पिता येन मार्गेण गतः, पितामहस्य मार्गं हि सः अनुसृतवान् स्यात्, तेन एव सम्मार्गेण प्रत्येकं जनः प्रवर्तते इति तत्कुलस्य परम्परागतो नियमः। एवञ्चेत् यः कोऽपि सर्वदुःखाभावादभ्यः पारं गच्छेत्। पतितो नाम सः हि, यः स्वकुलं परित्यज्य, कुलपरम्पराम् उत्पादयितुम् इच्छति, प्रचेष्टे च। यः पुत्रः केवलं पैतृकसम्पत्तेः प्राप्यर्थं स्वपूर्वपरम्परां मन्यते, परन्तु कुलोनुकूलं व्रतं त्यजति, सः पतितो न स्याच्चेत्, अन्यः कः स्यात्? भारतीयसंस्कृतौ जन्मतो हि धर्मो निश्चितो भवति, एवं धर्मतो हि सम्पत्त्यादीनाम् अधिकारः।

अस्पृश्यम् इत्युक्त्वा यस्य वस्तुनो स्पर्शो निराक्रियते, वस्तुतः सः शौचाचारो हि, निन्दनीयं वस्तु, कार्यं वा तु नैव तत् सर्वथा। शुद्धिः, अन्तर्बहिर्-स्वच्छता, पवित्रता इत्यादिकः तु महान् गुणो हि कथ्यते। गुणोऽयम् इतरेषां सर्वगुणानाम् आश्रयस्थानं वर्तते। यत्र शुद्धिः, तत्रैव दैविकगुणानां वासो भवति, अशुद्धतायां चेत् नैव सम्भवति तद्वासः। रजस्वलां स्त्रीं न कोऽपि स्पृशति, यद्यपि सा माता भवेत् अथवा भगिनी, पुत्री वा कापि स्यात्। स्नातो जनः अस्नातं न स्पृशति। गृहे गृहे यत् देवगृहं स्यात्, तत्र गृहस्थजनाः अत्यन्तं परिशुद्धाः भूत्वा, पवित्रवस्त्रं परिधाय हि प्रविश्येयुः। भारतीयसंस्कृतौ द्विजत्वम् एकं महत् संस्कारयुतम्, यस्यान्तर्गतः उपनयनादिकाः विविधसंस्काराः वर्तन्ते। यैः संस्कारैः न केवलम् अन्तःकरणमात्रमेव, प्रत्युत बाह्यशरीरमपि ब्रह्मप्राप्तेः योग्यं भवति - "ब्राह्मीयं क्रियते तनुः" इति। एतस्य महतः कार्यस्य पवित्रतार्थं यस्य स्पर्शः दृष्टो न, सः परित्यजनीयः। अन्यथा सङ्क्रमरोगवत् अपवित्र-विचारः, पाशविकभावाः हि सङ्क्रमिताः, व्याप्ताः वा भवेयुः। अतः कल्याणकामी जनः स्वयं तैः रक्षणीयः सततम्। यो विषयो यादृशः, तद्विषयकः तादृशो भावो हि प्रसारणीयो लोके, न वा यथा स्वकीया मतिः तथा। सामान्यजनान् भ्रामयितुं कृतः प्रयासो न कदापि स्वीकार्यो न वा क्षमाहो हि स्यात्। उपसंहारे एतद्वक्तुं शक्यते यत् शरीरेण, वचसा, मनसा व्यवहारेण च मनुष्यः जीवने आत्मोत्कर्षणाय शुद्धतां नित्यमेव संरक्षेदिति, शुभम्।

संस्कृतभारतीदेहरादूनेन श्रीशिवानन्दधाममन्दिरप्रतिष्ठाने श्लोकशिक्षणकेंद्रस्य शुभारम्भः विहितः

क्लेमेन्टाइन - संस्कृतभारतीदेहरादूनेन श्रीशिवानन्दधाममन्दिरप्रतिष्ठाने श्लोकशिक्षणकेंद्रस्य विधिवदुद्घाटनं कृतम्। कार्यक्रमस्य शुभारम्भः दीपप्रज्ज्वलनेन अभवत्। ततः अनन्तरं संचालनकर्त्रा आचार्येण दिनेशप्रसादभट्टेन मुख्यपुजारिणा प्रास्ताविककथनं कृतम् तथा मंचस्थानां अतिथीनां कृते माल्येन अभिनन्दनं समर्पितम्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षः श्रीश्यामलालः आसीत्। मुख्यातिथिरूपेण संस्कृतभारत्याः महानगरसंपर्कप्रमुखः श्रीधीरजमैठाणी उपस्थितः आसीत्। तेन उक्तं यत् सः एव कोयम्बटूरं आयोजिते अखिलभारतीयअधिवेशने संस्कृतभारतनिर्माणं समर्थभारतसोपानम् इति संकल्पेन गीतास्वाध्यायः संस्कृतकुटुम्बनिर्माणं संभाषणशीलता चेत्येतान् विशेषतया समाधृत्य शिवानन्दधाम्नि अस्मिन् संस्कृतभारत्याः कार्यकर्त्रा

राधेकृष्णमैठाणिना एतत्केन्द्रं शुक्रे शनौ रवौ वासरे चेति दिनत्रये सप्ताहे सञ्चालयिष्यते। अनन्तरं निश्चयेन गीतायाः द्वादशाध्यायस्य वाचनाभ्यासः सम्पादयिष्यते। विशिष्टातिथिरूपेण लक्ष्मणसंस्कृतमहाविद्यालयात् आचार्यनवीनभट्टः तथा परशुरामचतुर्वेदविद्यालयगोविन्दगडदेहरादूनात् सारस्वततिथिरूपेण आचार्यदुर्गेशभट्टः आगत्य कार्यक्रमस्य शोभां वर्धितवन्तौ। तयोः अभिप्रायः आसीत् यत् एषः प्रयासः सुभाषितशिक्षणाय अत्युत्कृष्टः उपयोगी च। कार्यक्रमस्य संयोजकः तथा कोषाध्यक्षः श्रीमहावीरसिंहनेगीजी तथा प्रेरणास्रोतः संरक्षकः श्रीदिनेशजुयालजी इत्येतयोः विशेषसहयोगः प्रशंसनीयः आसीत्। मंचसंचालनं प्रधानसमर्पकः आचार्यदिनेशप्रसादभट्टः अकरोत्। धन्यवादज्ञापनं आचार्यराधेकृष्णमैठाणी कृतवान्। कार्यक्रमे संस्कृतगीतं अतिथिभाषणम् अध्यक्षीयवक्तव्यं च अभवत्। श्लोकोच्चारणकेंद्रस्य स्थापनेन जनवरीमासे आयोजितव्यायाः गीता प्रतियोगितायाः कृते व्यापकं प्रशिक्षणं साध्यते इति लक्ष्यं निश्चितम्। कार्यक्रमे आकृतिविहारप्रदेशस्थाः आबालवृद्धाः जनाः उत्साहेन सहभागीभूताः।

वेद-महाभारतस्य वैज्ञानिकसिद्धांतः आधुनिकविज्ञानेन सह साम्यं भजते

**संकलयिता-
डॉ. रमेशचन्द्रपाण्डेयः,
ज्योतिषशास्त्रविचारकः,
धर्माधिकारी लेखकश्च।**

भारतीयानां प्राचीनग्रन्थेषु विशेषतया वेदेषु महाभारते च यानि वैज्ञानिकतत्त्वानि निरूपितानि तानि अद्यतनवैज्ञानिकैः अपि नूतनदृष्ट्या परीक्ष्यमाणानि सन्ति। प्रधानमन्त्रिणः पूर्ववैज्ञानिकपरिषदसदस्यः नासायाः अतिथिवैज्ञानिकः प्रो ओमप्रकाशपाण्डेयः स्वीय अनुसन्धानानुसारेण अवोचन् यत् अस्माकं ग्रन्थेषु निरूपितं बहु वैज्ञानिकं तत्त्वम् आधुनिकविज्ञानस्य निष्कर्षैः सह सुसंगतं दृश्यते। जोधपुरनगरे व्याख्यानमालायाम् आगतेन पाण्डेयमहाभागेन राजस्थानपत्रिकायै दत्ते विशेषसाक्षात्काररूपे उक्तं यत् नासा संस्थया ब्रह्माण्डविषये ये अनुसंधानकार्या अविर्तते क्रियन्ते, तेषु बहवः निष्कर्षाः भारतीयग्रन्थेषु वर्णितैः सिद्धान्तैः सह साम्यं वहन्ति। नासायाः अनुशीलनात् ज्ञातं यत् ब्रह्माण्डः एकः न अस्ति, अपि तु बहवः ब्रह्माण्डाः सम्भवन्ति इति वैज्ञानिकतया अनुमीयते। अस्य समग्रस्य ब्रह्माण्डस्य पञ्चसप्ततिशतांशभागः डार्क एनर्जी नाम्ना निरूपितया अदृश्यशक्त्या व्याप्यते, यस्य स्वरूपं विज्ञानस्य ज्ञाने अद्यापि दुरूहमेव। एकविंशतिशतांशभागः डार्क मैटर इति कथ्यते, यत् न दृश्यते न तु सामान्ययन्त्रैः परिमीयते। सृष्टिप्रारम्भकाले एतस्य डार्क मैटर नामकस्य द्रव्यस्य षोडश प्रतिशतभागः आसीत्, तस्मात् चतुर्भागः सृष्टेः प्रक्रियायाम् उपयुज्यते स्म, यः अद्य दृश्यद्रव्यरूपेण अवस्थितः।

एतेषां वैज्ञानिकनिष्कर्षाणां स्वरूपं ऋग्वेदे निर्दिष्टेन दार्शनिकपक्षेण सह अद्भुतं साम्यम् उपनयति। पाण्डेयमहाभागाः पुरुषसूक्तस्य उक्तिम् अवतारयन्ति यत्रोक्तं यत् पुरुषस्य त्रयो भागा अदृष्टा अव्याख्याः च सन्ति, केवलं चतुर्थांश एव दृश्यजगत् इति प्रकट्यते। अयं वैदिकनिगमनः आधुनिकविज्ञानस्य अभिप्राये, यत् ब्रह्माण्डस्य महदंशो न दृश्यते न परिमीयते, तस्यैव प्रतिपत्तिम् आवहति। ते वदन्ति यत् आधुनिकभौतिकी विशेषतः क्वांटमसिद्धान्ताः इदं वदन्ति यत् यत् दृश्यते तत् न पूर्णसत्यम्, अपि तु अदृश्यं सूक्ष्मं परिमेयातीतं च तत्त्वमेव वैश्विकसत्यरूपेण प्रतिष्ठितम्। अयं भावः अद्वैतवेदान्तस्य तेन उपपाद्यते यत्र शंकराचार्येण उक्तं यत् ब्रह्म सत्यं जगत् मिथ्या। आधुनिकविज्ञानस्य नूतनानां सिद्धान्तानां प्रवाहः अस्य दर्शनस्य बहुषु अंशेषु समर्थनं करोति।

भारतीयग्रन्थेषु ब्रह्माण्डस्य ज्ञानस्य सह पृथिव्याः सूर्यस्य च परिमाणकालादेः गणनाः अपि विस्तृतया वर्णिताः। महाभारते पृथिव्याः परिक्रमा द्वादशसहस्रकोसपरिमाणेन वर्णिता अस्ति, या आधुनिकपरिधिसंख्यानां समीपे एव गण्यते। प्रकाशगतेः विषये माइकल्सननामकः वैज्ञानिकः प्रकाशस्य गतिं एकलक्ष आठ्यासीतिसहस्रमीलप्रतिक्षणं मापितवान्। अस्य पूर्वं सायणाचार्येण ऋग्वेदस्य एकस्मिन् सूक्ते प्रकाशगतिः अर्धनिमेषे द्विशताधिकद्विसहस्रयोजनानां प्रवाहरूपेण विवृता आसीत्, यं यदा आधुनिकमानदण्डेन परिमीयते तदा सा गति माइकल्सनस्य मितेः समीपे एव आगच्छति। एतादृशं साम्यं प्राचीनभारतस्य ज्योतिषशास्त्रस्य गणितशास्त्रस्य च परिष्कृततां प्रकटयति।

नासा संस्थया अपि एतत् ज्ञातं यत् अस्मिन् ब्रह्माण्डे नवशतम् खरबाधिकाः आकाशगङ्गाः सन्ति, एकस्मिन् आकाशगङ्गायां चतुर्दश शाखाः भवन्ति, प्रत्येकशाखायां त्रिशताधिकचतुरशतम् अरबसूर्याः दृश्यन्ते। प्रत्येकस्य सूर्यस्य स्वकीयः ग्रहपरिवारः अस्ति। वेदपुराणादिषु वर्णिता सहस्रशीर्षा विराट् सृष्टिः बहुलोकव्यवस्था च आधुनिकव्योमविज्ञानस्य एतेषां निष्कर्षाणां प्रतिरूपरूपेण दृश्यते।

समाप्ता पाण्डेयमहाभागाः वदन्ति यत् वेदाः उपनिषदः महाभारतं च केवलम् आध्यात्मिकग्रन्थाः न, अपि तु विश्वस्य महद्विज्ञानभाण्डारम् इति द्योतयन्ति। आधुनिकविज्ञानस्य नूतनाः खोजाः एतान् ग्रन्थान् नूतनप्रकाशेन समवलोकयन्ति। भारतस्य वैज्ञानिकपरम्परा व्यापकत्वेन सह अत्यन्तं सूक्ष्मगामिनी अपि आसीत् इति ते प्रतिपादयन्ति, तथा च वदन्ति यत् विज्ञानस्य प्रगतिरेव वेदेषु वर्णितस्यानन्तसत्यस्य समीपं नयति।

हिमसंस्कृतवार्ता: , ईदरधीरजः, हैदराबादः

वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्या- नमस्ते नन्दिनी। मया एका विचित्रा वार्ता श्रुता। कृत्रिमप्रज्ञया निर्मितं सङ्गीतं गीतश्रेणीषु सर्वोच्चस्थानं प्राप्तवत् अस्ति। एतत् कथं सम्भवति?

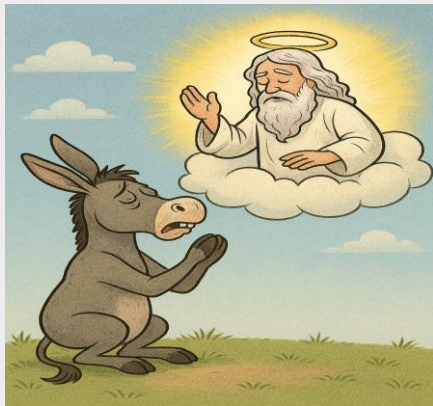
नन्दिनी- आम्, कृत्रिमप्रज्ञायाः शक्तिः आश्चर्यकारिणी। इदानीम् अन्यया वार्तया सह आगच्छामि। 'ब्लू ओरिजिन'-नाम्ना संस्थया मङ्गलग्रहं प्रति यमलं शोधयानं प्रेषितम्। तस्य प्रमोचक-यानस्य वर्धकभागः सफलतापूर्वकं भूमौ पुनः अवतारितः च।

काव्या- आम्, 'ब्लू ओरिजिन' इत्यस्याः संस्थायाः प्रयासः श्लाघनीयः। किन्तु अपरा वार्ता चिन्ताजनिका मया पठिता। एकेन भारतीयपुरुषेण गृहे स्थापितं यन्त्रं तस्य उपरि गूढचर्या कृतवत् अस्ति।

नन्दिनी- आम्, एषा महती चिन्ताविषयः। तन्त्रज्ञानेन अस्माकं रहस्यता कथम् उल्लङ्घ्यते इति अनेन दर्शितम्। इदानीम् अनेन सम्बद्धा अपरा वार्ता मया आनीता। चीनदेशेन भारतस्य आप्रवासन-सीमायाः दत्तांशः सम्भवतः अधिगतः इति प्रकाशितम्।

काव्या- सत्यम्, तन्त्रज्ञानस्य दुरुपयोगः वर्धमानः अस्ति। इदानीम् अपरा वार्ता मया पठिता यत् अन्तर्जाले चलच्चित्रचौर्यं वर्धते। तत्र प्रसारणमञ्चानां ग्राहकविरोधीनां कार्याणि अपि आंशिकरूपेण कारणभूतानि इति सूचितम्।

नन्दिनी- आम्, ग्राहक-संस्था-सम्बन्धस्य महत्त्वम् अनेन पुनः दर्शितम्। अद्य एतावदेव। अस्मिन् चर्चायां भागग्रहणाय, काव्ये, तुभ्यं धन्यवादः। सर्वेभ्यः श्रोतृभ्यः अपि धन्यवादः। श्वः पुनर्मिलामः।

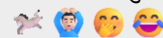

"विनोदकणिका"

{१} कश्चित् रासभः- भो ईश्वरः! कति दिनानि व्यतीतानि अहं तव भक्तौ लीनः अस्मि। परन्तु त्वं मां न शृणोषि। रासभस्य भक्त्या ईश्वरः प्रसन्नः अभवत्।
ईश्वरः उवाच- वरं याचस्व इति। रासभः अवदत्- परजन्मनि अपि मां रासभं कुरु।
भगवानः उवाच- द्विवारं रासभं कर्तुं न शक्नोमि।

रासभः- तर्हि परे जन्मनि मां पतिं कुरु।

ईश्वरः- चतुरः मा भव! अहम् अवदम्- यत् द्विवारं रासभं कर्तुं न शक्यते।

{२} पितामहः पठितवान् यद् सत्यं व्याकुलं भवितुम् अर्हति परन्तु न पराजितम्।

किन्तु यदा शाकं परिवेषय्य भार्या पृष्ठवती शाकं रुचिकरं वा? तदा सत्यं व्याकुलश्च पराजितश्च अभवत्।

डा. वर्षा प्रकाश
टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्